

2022-11-15

Ert Dnr: Ju2022/02173

Till Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L3@regeringskansliet.se

Yttrande över En oavvislig ersättningsrätt? (SOU 2022:23)

Inledning och övergripande synpunkter

Stim stödjer i huvudsak utredningens förslag. Vad gäller vissa delar av betänkandet vill Stim framföra de synpunkter som framkommer nedan.

Om Stim

Stim förvaltar de ekonomiska rättigheterna till musikaliska verk och är den största organisationen som bedriver kollektiv förvaltning av upphovsrätt i Sverige, med fler än 100 000 anslutna musikkapare och förlag. Stim har licensavtal med den absoluta merparten av de streamingtjänster som tillhandahåller musik online på begäran av användaren. Tillsammans med Stims motsvarigheter i Tyskland och England driver Stim bolaget ICE som är en global licensieringshubb och som även har en av världens främsta copyrightdatabaser. Genom ICE licensieras Stims repertoar bland annat till Spotify, TikTok, Youtube och Meta. Stim arbetar också med musikalisk mångfald och återinvestering i branschen.

7. Upphovsmäns och utövande konstnärers möjligheter att få ersättning

I såväl DSM-direktivet¹ som i direktiven till den nu aktuella utredningen² betonas att upphovsmän och utövande konstnärer många gånger är i en svag förhandlingsposition när de upplåter sina rättigheter och därför har svårt att få lämplig och proportionerlig ersättning. Detta aktualiseras särskilt i takt med den digitala och tekniska utvecklingen. Rättighetshavarnas svårigheter är grunden till de skärpta ersättningsbestämmelserna i DSM-direktivet.

I delar av betänkandets texter framgår att rättighetshavarna generellt har en svagare ställning och att detta påverkar möjligheterna att få lämpligt betalt. Dock går denna viktiga aspekt delvis förlorad i texten. Det gäller särskilt i redogörelserna av marknaden i kapitel 7 där frågan hade behövt lyftas tydligare och utvecklas. Enligt Stims uppfattning innehåller

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/790 av den 17 april 2019 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden och om ändring av direktiven 96/9/EG och 2001/29/EG

² Dir. 2021:31

kapitel 7 en teoretisk genomgång av hur marknaden fungerar som, även den är korrekt, inte praktiskt eller på djupet belyser de utmaningar som rättighetshavare möter.

Stim vill även ta tillfället i akt att påpeka att en förutsättning för att rättighetshavare ska kunna få lämplig och korrekt ersättning vid digitala nyttjanden, är att de får insikt i hur deras rättigheter används. Frågan om kvalitén på rapporteringen är av avgörande betydelse bland annat för de kollektiva förvaltningsorganisationerna på musikområdet, där användningen av respektive organisations repertoar utgör utgångspunkten för den ersättning som ska utgå och hur denna sedan fördelas. En grundförutsättning för att kunna få tillgång till fullgod information är att det i lagstiftning ställs tydliga krav att lämna fullständig rapportering av vilka verk som används. Regleringar rörande rätt till information på plattformar finns i DSM-direktivet och beträffande införandet av dessa regler i svensk rätt konstateras i proposition 2021/22:278 sid 144 bl.a. att det inte finns skäl att ifrågasätta varför tjänsteleverantörerna inte skulle behöva lämna information om i vilken omfattning varje verk som identifierats har använts och att det många gånger torde vara en förutsättning för att rätt ersättning ska kunna betalas ut.

Regler rörande rapporteringsskyldigheter finns också i 9 kap. 5 § och – i vissa fall – 11 kap. 8 § lagen (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt (KFUL), som är en del av implementeringen av CRM-direktivet³. Dessa bestämmelser är mycket viktiga för kollektiva förvaltningsorganisationers möjlighet att få rapportering. Den språkliga avgränsningen i 9 kap. 5 § KFUL kan dock ge intryck av att det finns vissa begränsningar i vilken information som behöver lämnas. De reella problem som rättsinnehavare och deras kollektiva förvaltningsorganisationer drabbas av till följd av brister i rapportering motiverar, enligt Stim, att den svenska lagstiftaren tydliggör att reglerna i lagen om kollektiv förvaltning i vart fall inte ska anses innebära ett lägre ställt krav på rapporteringens kvalitet än vad som följer av artikel 17 i DSM-direktivet.

8. En oavvislig ersättningsrätt

Stim ser ett behov av förbättrade möjligheter för upphovspersoner och utövande konstnärer att få lämpligt betalt för sina rättigheter. Liksom utredningen bedömer Stim att införandet av reglerna i DSM-direktivets artikel 18-23 i svensk rätt till viss del kan förbättra rättighetshavarnas möjligheter att få lämpligt och proportionerligt betalt och det är positivt att dessa regler föreslås bli tvingande.

Stim förordar den rättsordning som av tradition gäller i svensk upphovsrätt där rättighetshavare själva förfogar över sina rättigheter.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden

10. Alternativ tvistlösning

Stim ser att det kan finnas ett behov för enskilda upphovspersoner och utövare att ha tillgång till ett alternativt tvistlösningsförfarande som är enklare och billigare än traditionell tvistlösning. Det är tveksamt om förslagen rörande medling, och det arbete det skulle innebära för PRV, i större utsträckning kommer att medföra en förbättring. För att kunna fylla en funktion hade i vart fall ytterligare stöd från PRV behövts exempelvis i form av kvalitetsgranskning av medlare, jävsförteckning och utbildning. Mot den bakgrunden kan Stim konstatera att förslagen i betänkandet inte är tillräckliga.

Stockholm, dag som ovan

Lina Heyman

Chefsjurist